

PERŽVALGA.

Gruodžio 4 ir 5 dieną (pagal sen. kalend.—lapkr. 21 ir 22 d.) bus metinės sukaktuvės pirmojo lietuvių tautos atstovų susivaziavimo Vilniuje.

Tas metinis „jubilėjus“ iki šiol nebuvo mūsų laikraštijoje primintas, ir turbūt peris be jokio atminimo, kaip Lietuvoje teip ir čia, Amerikoje. Rods, girdėjome besirengiančius tai atminti, apvaikščioti. Bet koks gi gali but tas atminimas, kadangi tą „seimą“, kuriame ištikro dalyvavo visų lietuvių luomų atstovai, t. y. — kunigai — klerikalai, tautininkai — demokratai, progresistai — demokratų ir socijaldemokratų, tai gi visos partijos, — dabar paskutiniu laiku tų pačių tautininkų ir progresistų šalininkai, o kunigai jau nuo pradžios šių metų apskelbė „juodašimtiškų darbų“ iniciatorium (pradėtoju), už tai, kad pagal jo, to seimo, nutarimus įvyko daugymas monopolijų etc. ir visokia atvira kova su valdžia. Beje, ir socijaldemokratų, kuriems vienims primetami tie „negeri“ darbai, pasmerkia juos. Tokiu būdu pirmojo liet. tautos atstovų susivaziavimo nutarimai ir taktika visai numesta į šalį.

Liudnas to susivaziavimo jubilėjus, liudnas atminimas!

— Marijavitams Maskolijų valdžia pripažino visas sektų tiesas. Jie gali pildyti savo tikėjimo praktikas arba apeigas, kur ir kaip nori, nieks jiems negalės to užginti, bile tik nebus priešinga valstybės įstatymams. Marijavitų kunigams, vienok, valdžia neduos algos, kaip katalikų ir pravoslavų kunigams.

Tai marijavitai, galima tikėtis, dabar da labiau ims platinis ir po Lietuvą, kur jau iš Panemunės jų mokslas prasišėjęs per keletą mėnesių apėmė beveik visą Naumiesčio pavieta. Dabar, valdžios įsta-

tymais apsaugoti, marijavitai bus drasesni ir jų priešai — katalikų kunigai negalės teip smarkiai jų persekioti.

— Perspauzdiname šiame n. straipsnelį, kur parodyta, kokios lietuviškos knygos ir rankvedžiai leista Suvalkų gub. mokyklose, — gal kas pasinaudos jomis ir čia, Amerikoje, nes be abejonės, geresnių už jas mūsų pedagogiškoje literaturoje nėra.

— Perspauzdiname teipgi dailės parodos komiteto pranešimą apie sąlygas dalyvavimo parodoje, — gal kas atsiras ir Amerikos lietuvių tarpe, norintis toje parodoje dalyvauti.

— Varšavos gen.-gubernatorius Skalon išleido cirkuliarą, kuriame pasakyta, kad už pabėgusius šiais metais nuo liosų vaikus turės atsakyti jų šeimynos, užmokant 3 tukst. rublių baudos ar atsėdint 3 mėnesius kalėjime. Nepasakyta cirkuliare, ant katros šeimynoje ypotos puola ta bausmė, bet suprantama — ant tos, katra sulyg įstatymų vyriausiatėvas, o tėvo nėsant gyvo — motina; bet jei tėvų nebus tai nežinia, kas atsakys.

Tas įsakymas tur pajiegti visoje 10-tyje Lenkų karalystės gubernijų, tai ir lietuviai suvalkiečiai ne vienas nukentės nuo to biaurausios diktatoriaus Skalono įsakymo.

— Nesikišant unijoms į politiką, turčiai — kapitalistai buvo liuosi nuo kokių nors nelaimių, ištikusių darbininkus, nėra įstatymų, kurie priverstų kapitalistus liginti sužeistus fabrikuose ir kasyklose darbininkus, arba už užmuštuosius atlyginti jų šeimynoms.

Šiais metais ypatingai daug myrių atsitiko kasyklose. Kompanijos, jausdamos, kad kartais patraukus į teismą, gali iš jos šį-tą išpešti, siunčia prie užmuštojo tėvų, ar moteries savo tarną — advokatą, kurs įsiulo 50 dol. šermenims ir duoda pasirašyt ant tam tyčia su-

statyto rašto. Paskui, kad ir skųstų, nieko daugiau negautų. Beto, kompanijų šnipai klausinėja, ar žuvusis darbininkas neprigulėjęs prie kokios pašelpinės draugijos, ar jo šeimyna negaus pašelposposmirtinės. Jei teip, tai nė šermenims neduoda. Toks šnipas atsivilko ar du kartu į mūsų redakciją, klausinėdams, kas prie kokios draugijos priklauso, kas yra viršininkais ir tt. Žinoma, nieko neišgavo. Draugijų viršininkai privalo niekam nesakyti, jei kas klausytų, ar žuvęsį sąnarys gaus posmirtinę, ar ne. Tie kompanijų šnipai — lojeriai turi adrisus visų S. L. A. viršininkų ir šiaip didesnių organizacijų.

Iš Lietuvos.

Pirmoji Lietuvių Dailininkų artistiška paroda.

(Sąlygos dalyvavimo parodoje).

Gruodžio 27 d. š. m. bus atidaryta Vilniuje pirmoji Lietuvių Dailininkų artistiška paroda.

Norintieji parodoje dalyvauti malonės prisilaikyti šių sąlygų:

1. Parodoje gali dalyvauti tik dailininkai lietuviai.
2. Parodon bus priimami:
  - a) paveiksai aliejiniai, akvarelės ir piešiniai,
  - b) artistiški architektūros projektai,
  - c) skulptorių ir rėžikų darbai,
  - d) artistiški išsiuviniai, (haftai), mezginiai, juostos ir kiti tam panašūs dalykai, išskyrus audeklus.
3. Prie kiekvieno darbo turi būti pridėtas autoriaus arba autorės adresas, veikalo pavadinimas ir jo kaina. Daiktai, kurie negali būti parduoti turi būti teip-pat pažymėta.

4. Už persiuntimą daiktų krasa ligi 7 svarų, o sunkesnių gelžkelio, užmoka Parodos Komitetas, jeigu daiktai bus pripažinti parodai tikusiais.

5. Paskutinis laikas prisiuntimui artistiškų veikalų parodon — Gruodžio 15 d.

6. Darbus parodai ir laiškus su užklausimais siųsti ant p. Antano Žmuidzinavičiaus vardo, Vilnius, Antakalnio krantas (Antakolkskij Bereg) No. 6 — 4.

Parodos Komitetas.

Lietuviški rankvedžiai Suvalkų gub. mokyklose.

Aplinkraščiu iš Rugėjo 9 d. 1906 m. (No. 7185) Suvalkų direkcijos viršininkas apskelbė mokytojams, kad:

Apšvietos ministerio draugas leido vartoti mokyklose šias knygas:

a. Lietuvių kalbai išguldyti pradinėse mokyklose:

1. Elementorius arba skaitymo ir rašymo mokslas. Parašė p. Višinskis.

2. Vaikų žvaigždutė, knygelė I ir II mokykloš skyriui. Sutaisė Bendorius.

3. Vaikų skaitymėliai su Lietuvos žemlapėliu. „V Žinių“ išleidimas.

b. Aritmetikai išguldyti lietuvių kalboje:

1. Aritmetikos uždavinynas Par. Pr. Mašiotas.

c. Mokytojaus bibliotekon leisti:

1. Aritmetika. Sutaisė Skačkauckas.

2. J. Gabrys. Trumpas lietuvių kalbos vadovėlis, kaipo rakvedis skiriamas ir II skyriui dviklesinės kokyklos.

d. Mokinų bibliotekon.

1. Trumpas Lietuvos aprašymas. Gabrys.

2. Trumpa geografija. Neris.

3. Mečiaus. Trumpas žemės aprašymas.

4. Palangos Juzė. M. Valančius.

5. Poliaus Bero. Dievo galybė.

Čia visa aplinkraščio įtampa, daugiau jame neminėta.

Kitas aplinkraštis (iš Rugsėjo 6 d. 1906 m.) pirmesnis, bet gautas vėliau, garsina mokytojams, jog ministerio apšvietos draugas leido katalikiškose mokyklose teip laiką suvartoti nuo pradžios mokslo metų:

a) Kaimo mokykloms su 6 lekcijomis per dieną (iš viso nuo 34 ligi 36 valandų per savaitę) paskirta: religijai nuo 2 ligi 4 valandų, rusų kalbai 14 valandų, prigimtai su gražiaraiščiu 12 val., aritmetikai 6 val. per savaitę.

b) Miesto pradinėse mokyklose su 5 lekcijomis kas dieną (per savaitę nuo 32 ligi 34 val.) religijai paskirta 2-4 val., rusų kalbai 12 v., prigimtai su gražiaraiščiu 12 v., aritmetikos 6 val. per savaitę.

Antramjam skyriui dviklėsės mokyklos skiriama religijai 2 valandos, rusų kalbai 6 val., prigimtai kalbai 4 val., aritmetikai 5 val., rusų istorijai 3 v., geografijai 3 v., geometrijai 2 v., gamtos mokslams 2 val., gražiaraiščiui 1 v. ir pašymui 2 valandos.

Čia išguldytą direktorius prisako mokytojams pildyti.

Skuodas (Telšių pavieto). Neperseniai sulaukėme naują antstolį, Snitko, kuris jau pirmiau gyvendamas Šiauliuose buvo plačiai pagarsėjęs. Skuode dar neilgai teprabuvo, bet jau matosi, kad bus antras Orlovas.

Rugpjūčio mėn. policija miesto krašte vienuose namuose užtiko 4 vagis, tarp jų ir Žyprienę garsią skuodiškių „daktarę“; krečiant atrasta daug brangių daiktų ir labai daug jų pačių padirbtų netikrų pinigų, rašo apšėčiai ir gerų pinigų. Antstolis Snitko 80 rb. tuojuo paėmė prie savęs „pa-laikyti“, ir visi kiti turtai, vagis išvarius, paliko Skuodo policijos globoje, todėl čia ne-

dyvai, kad mūsų „tvarkdariai“ nuožmiai su paimtaisiais vagimis elgėsi, matydami, kad visi tie turtai paliks jiems „sergeti“. Gerokam laikui praslinkus, budama kalėjime Žyprienė meldė antstolio savo 80 rub., bet šis vietoj pinigų parodė „špigą“. Dabar Žyprienė ant Snitko padavė skundą, bet kasžin ar laimės.

Vienas didžiųjų Snitkos draugų — Telšių pavieto viršininkas (įspauninkas), didelis reacijonierius, išeina į Ukmergę, kur užims tokią-pat vietą, mėgigi susilauksim naują, bet anot priezodžio: „varna nuo mieto, kita į vietą“.

Rugsėjo 7 d. parsibaldė į Skuodą iš Šiaulių 40 kareivių — dragunų, antstolo Snitko užkviesti; — jie po Šiaulių pavietą skraidė, kaip „baldziantysis burys“. Atjoję tuojuo atėmė p. Orvydui arbatnamį ir ten apsigyveno. Netoli tos vietos gyvena Skuodo bažnyčios altarista kun. J. Gedvilas. Naujai atėję „tvarkdariai“ pradėjo vogti kunigo malkas iš pastogės; kartą kunigas pamatęs ketino kareivius nuvyti, bet šie pagrumoję su kumstėmis nuėjo medžiais nešini.

Policija šiomis dienomis važinėjas po sodžius ir stropai žiesko ginklų. („Vil Žin.“)

Susipraskim, amerikiečiai.

Liejasi upeliais nekaltas žmonių kraujas... Atėjus progai Lietuvos gyventojai pareikalavo nuo Rusijos valdžios tą ką buvo išplėšus toji beširdė. Pareikalavo, žodžiu sakant atskaitos arba atsilyginimo.

Peterburgo darbininkai, tuščiom rankom eidami pas carą maldaut tiesų, parodė visiems gyventojams, jog caras nieko geruoju neduos. Ir praktiškai yra patirta, kad jokia valdžia žmonėms nepakiša, kol žmonės susipratę ir susivieniję nepareikalauja.

Rusijos caras išleisdamas manifestą (1905 m. rudenį), peržegnojo jį, dėl geresnio tamsiųjų suviliojimo; žegnone parodė, kad pildys ištartą žodį: sugražysias žemę ir leisias žmogiškai gyvent. Tuo pačiu laiku išleido cirkuliorius apie persekiojimą kovojančių, ir paleido kazokus su gauja juodašimčių žudyt nekaltus gyventojus, užtai, kad jie reikalauja žmoniškiau gyvent, badas liepe duonos žieskot. Duonos ir laisvės.

Lietuvos gyventojai darbininkai labiausiai prispausti. Šešta dalis lietuvių apleidę tėvynę per visokius prispaudimus, gyvena pabėgę visokiuose pasaulio kampuose. Mūsų broliai tėvynėj matydami tokius pasielgimus tos apjakėlės valdžios pareikalavo iš jos palengvinimo, nes matė, kad Lietuvoj liks tyri laukai. Pareikalavus pasipylė upeliais nekaltas žmonių kraujas. O caras nė nemislija daryt rokundą nors mažiausius palengvinimus, kol jį galutinai neprispirs žmonės. Parsidavęs kitų šalių kapitalistam, už gautus pinigus samdo juodašimčius, kad jie dengdamiesi socialistų vardu plėštų žmones, pats užpuldinėdami kurstytojų pešdintų brolių priešais brolių.

Sunki toji kova ir daug reikalauja kraujo, kada tokis nesusipratimas: brolis išduoda brolių per savo tamsumą. Daugelis parsiduoda ir pamokintų sumaskolintose caro mokyklose; toki tai yra didžiausi mūsų priešai ir visos žmonijos, nepasotinti gerikai darbininkų kraujo.

Pirm dviejų mėnesių revoliucionieriai, apie Petrapilę paėmė krasą (pačtą) ir rado surašą visų juodašimčių, pasirodė, kad prie tos gaujos plėšikų priguli: ministariai, gubernatoriai, pavietų viršininkai, arhirejai, popai, vyskupai, pralotai, kunigai ir žandarai. Įdomu kiekvienam, kad ir

mūsų broliai, žinoma, neverti vadint broliais, išvertę pilvus rengia skerdynes eina išvien su caro žandariais, užmiršdami, kad prieš metus kitus jiems patiems negalima buvo be pašporto ir per duris nosį iškišti.

Sunki toji kova, daug vargo ir kraujo prekioja mūsų broliams darbininkams, kovotojams už visų teip brangias tiesas; jie kenčia kazokų nagai, kas, girdi zvimbiančias kulkas, mato caro valdžios įtaisytas jiems kartuves; bet tie mūsų broliai revoliucionieriai nežiurėdami ant nieko, milžiniškai žengia pirmyn.

Mūsų amerikiečiai kasdien girdime vis naujus atsitikimus iš tos kovos lauko, kiekvienas su nekantrumu klauso pasakojant apie kovojančius už visų teip brangias tiesas. Bet retai kam ateina į galvą paremt nors pinigaiską tą kova ir kovojančius brolius. Žinom iš knygų ir laikraščių apie kitas tautas: kuomet pakilo jų tėvynėj kova, rinkosi iš visų kraštų į savo tėvynę tiesų ginti, o mūsų lietuviai ką darom? gailimės kelių centų tu kovotojų pašelpai, tos kovos palengvinimui.

BroLIAI, laikas susiprasti! Lietuvoje jau ir mažas vaikas pradeda atskirti pelus nuo grūdų, o mes, ar vis turime buti toj tamsybėj, kurią pasėjo mumise dar jaunose dienose. Toji despotiška valdžia, kuri matė, kad ateis laikas ir sukils žmonės, taigi ji stengėsi laikyti žmonių tamsybėje, o laike sukilimų naudotis iš tų mūsų tamsuolių, vietoje mokyklų rengė kalėjimus ir dabar tie kalėjimai prikišti mūsų brolių, kurie vaitoja, šaukdami priduot nors duonos plutele.

Aiškiiai matyt, jog caras jau iš seniai rengėsi prie tos kovos, tai kodėl mes negalim dabar nors tiek susiprasti, kad nors aukoms paremtume tuos mūsų alkanus vaitojančius kalėjimus geriausius brolius.

Kiekvienam akys nušvinta

kada išgirstame kalbant, jog galėsime laisvais grįžti namo ir galėsime savo krašte ramiai gyventi, kurkas geriau ne kaip tojų akmenų šalyj Amerikoje, kada nebus mūsų tėvynėj despotizmo, nereiks blaškytis po visas pasviečio dalis.

Jeigu mes amerikiečiai ne šelpsimė tu mūsų kovotojų, jeigu mes neprisidėsime kuo galim prie tos kovos, tai ji da pasiilgs, da pasididins kraujo praliejimas ir da ilgiau turėsime nematyt savo krašto ir da ilgiau turėsime but išnaudojami Amerikos kapitalistų.

Mūsų darbininkai esame visi broliais ir turime atjausti vienas kito gyvenimą, taigi susivieniję visi po viena raudona vėliava traukim marseletę, parodydami tironams, jog jau esame susipratę, pažįstame kas brolis, kas priešas! Dėdami aukas kovotojams, šaukim:

Šalin despotizmas, šalin kapitalizmas! Lai gyvuoja revoliucija!
F. L.

Broliai amerikiečiai!

Atlikę savo užduotį šiame krašte ant tam paskirto laiko, aš nuo šios dienos nesiskaitau atstovu L.S.D.P.

Visiems tiems draugams amerikiečiams, kurie man širdingai padėjo varyti tą sunkų darbą; visiems tiems, kurie manę sušelpė ar materijališkai, ar užlaikymu laike kelionės agitacijos tikslu,—ištariu širdingą ačiū.

Pagal pranešimo L. S. D. P. Centro Komiteto nario, C. K. vardan, duodu žinot, kad ne už ilgo atkeliaus agitacijos tikslu Amerikon kitas, augščiaus minėtos partijos atstovas. Tikiuos, kad draugai amerikiečiai neatsisakys pavaryt tą sunkų darbą pribuvusiam draugui, kuris apteiks čionykščius lietuvius naujomis žiniomis iš Rusijos ir Lietuvos gyvu žodžiu ir padės pastumėt revoliu-

cijinį darbą Amerikoje. Dabar Rusijoje ir Lietuvoje eina prisirengimas prie naujo, ginkluoto sukilimo. Vėl iš naujo pakils audra ir dės žmonės ten visas savo spėkas, gyvastį; dės tas darbininkas: nuskuręs, nualęs, badu oankinamas, kad įgyt gerovę visai žmonijai. Niekas neužstoja už vargdienius-darbininkus, kaip tik tie patys vargdieniai nors ir kitų šalių. Taigi amerikiečiai darbininkai padėkit tam šventam darbui; padėkit išsiluosuoti iš po vergijos jungo Lietuvos ir Rusijos darbininkams; darbininkų reikalai vienodi.

Apleisdamas šią šalį da kartą atsišaukiu į draugus amerikiečius:—neapleiskit savo brolių draugų; dėkit visas pastangas,— kiek kas galėdamas, duokit ginklus! O mes,—mes stosim ant barikadų, eisim prieš durtuvus, drąsiai stosim prieš kartuves, liesim savo kraują kolei juom neužsprings caras su savo budeliais, kolei nenušluosim nuo žemės paviršio visas nedorybes; kolei nesušukim po kovos vienu balsu:—Lai gyvuoja brangi ir šventa laisvė!

Spaudžiu visų draugų amerikiečių delną, su meile ir socialdemokratiška pagarba,
A. Žagaras.

Dėlei Scrantono parapijos vaidų.

„Vien. Liet.“ N43 kunigas Žebrius nurodo, kad Scrantono lietuviai katalikai bereikalo bylinėjasi su savo klebonu Kaupu ir vyskupu už parapijos turtus ir bažnyčią, nes tai jie, esą, tik patys su savim bylinėjasi ir dėlto nieko neišlaimės. Bažnyčia, esą, jiems priklausant, o jie sykiu su bažnyčia — popiežiui, kurs paskiria jiems vyskupą, o vyskupas — kunigą-kleboną. Iš eina, kad švento tėvo rankose katalikų dušios ir turtas.

Paziūrėsim į pavyzdžius iš kitur paimtus.

„Lietuva“ praščiau už kun. Ž. išriša tą klausimą. Pradžioje šių metų, kada Chicagos (Ill.) „Apveizdos Dievo“ bažnyčioje, dėl parapijonų vaidų su klebonu Stefanavičium, kilo ginkluotas maištas, ir kada dievobaimingi „Apveizdos Dievo“ parapijonai, nelaimėję su savo skundu pas vyskupą, da vis norėjo sujieškot teisybę ir pavaryt savo kleboną, kurs pats vienas, užgrėbęs, valdo parapijos turtą, tai „Lietuva“, parodydama, kad parapijonis nieko nelaimės, taip rašė: „Vyskupas yra tokia jau korporacija, kaip, pavyzdin, kokia nors geležinkelio kompanija. Jis turi charterį iš valstijos Illinois, daryti sau bizni. Jo charteris turi vardą „Catholic Bishop of Chicago a Corporation Sole“. Reiškia: „Chicagos katalikiškas vyskupas, Korporacija vienos ypatos“. Taigi tokia pat korporacija, kaip „Illinois Central“, arba „Grand Trunk“ geležinkelio, darymui biznio. Ant spaviedojimo, krikštijimo, ženyjimo ar laidojimo žmonių charterio nereikia. Charteris yra reikalingas tik tai biznio dalykuose. Kada vyskupas turi charterį, tai valstijoje Illinois joks kitas vyskupas negali tokio pat biznio, kaip jo, atidaryti. Charteris yra tai biznio monopolis. Jokia katalikiška bažnyčia šioje diocезijoje negali atsidaryti be šito vyskupo daleidimo. Jis turi monopolį ant visos diocезijos bažnyčių teip, kaip Rockefeller ant visų „atliejus šaltinių“ (žr. „Liet.“ N8—1906m.).

Taigi lygiai teip, tur-but, yra ir Scrantono diecezijoje. Vyskupas turi charterį. Bažnyčia — jo nuosavybė, ne parapijonų, kurie ją statė savo darbu ir kaštais ir užrašė vyskupui. Pagal įstatymus (charterį) toje diecezijoje pilnu bažnyčių gaspadorium yra ne

kunigai, kaip parapijonai mišlija, ir ne popiezius, kaip tai tvirtina kun. Žebrius, o tik vyskupas.

Pajieškokim daugiau pavyzdžių.

Pereitą pavasarį didžiausioji lenkų katalikų parapija Clevelende perėjo į nuosavybę vokiško (katalikiško, suprantama) Franciškonų zokono. Dėl tos priežasties lenkų-katalikų laikraštis, „Polak w Ameryce“ kovo mėnesyje, rašo: „Sutinkant su Baltimorės Sinodo įstatais, kiekviena katalikiška parapija Jungtinėse Valstijose turi but užrašyta ir inkorporuota ant vardo penkių trustysų (patikėtinių, įgaliotinių), t. y. kunigo vyskupo, kaipo prezidento, kunigo generališko vikarijaus, parapijos kunigo rektoriaus (klebono) ir dviejų svietiškų parapijonų. Teip suorganizuotas komitetas priešais šalies valdžią atstoja parapiją ir valdžios akise yra kaipi jos turtų valdytojas—savininkas.

„Kaip tik vienas trustysas numiršta, tuo į jo vietą renkamas kitas, nes nuosavybės titulas nėra prikergtas prie (ypatų) pavardžių, o tik prie valdviets (urėdo)“.

Taigi tas komitetas, o ne parapija, yra parapijos ir bažnyčios savininku, o savininkas su savo nuosavybe ką nori gali daryt. Vienok „Pol. w Am.“ toliaus aiškina, kad bažnyčios, užrašytos tokiam komitetui, pastarasis negalys nė parduot, nė perleist kam kitam; „vyskupas negali daryti su ja teip, kaip jam patinka ir turi ant visados liktis bažnyčia parapijai tos tautos, kuri ją pastatė, jei-bent tik patys parapijonai apie tai kitaip nusperstų“.

Šitas aiškinimas, kaip matyt, visai priešingas aiškinimams ir kun. Ž-rio, ir „L-vos“. Sulyg to katalikiško laikraščio aiškinimo, tai Scrantono parapijonis turėtų tiesą kam nors pavesti ar parduoti bažnyčią...

Vienok keistai išrodo toks aiškinimas: bažnyčios savininku yra komitetas ir jis negal su savo nuosavybe ką nori daryti, o parapija, kuri nėra bažnyčios savininku, gali elgtis su bažnyčia kaip su savo nuosavybe! Greičiau toks „P. w Am.“ aiškinimas bus kilęs iš žinomos lenkų neapykantos prieš vokiečius, kad ir šie katalikai. Tas laikraštis nurodo, kad visai kitaip dedasi parapijose, kur „dušegonę apimą, zokoninkai“. Tose parapijose, esą, visokia parapijos nuosavybė, kaip: bažnyčia, mokykla, klebonija, ir žemė — turi but užrašyta zokonui ir tas zokonas galįs tą nuosavybę parduoti, apmainyti, ar kitaip kaip suvartoti. Teip nurodo „klaidingą“ Clevelando lenkų žingsnį („falszywy krok“), kad jie bažnyčią su visa parapija pavedė vokiečių zokonui, o sykiu — „względnie“ — „provincijalui vokiečiui“.

Iš to matyt, kad „P. w A.“ velytų matyti bažnyčios valdytojų po senovei airių vyskupų su jo ištikimais kunigais, o ne vokiečių zokoninką.

Ar šiaip, ar teip — kas yra pagal įstatymus savininku, tas su savo nuosavybe turi tiesą daryti kas jam patinka. Scrantono lietuvių bažnyčia yra vyskupo; ką jis nori tai daro su ja ir kokį nori, tokį laiko kunigą kleboną, kad ir šisai parapijonams nepatinka.

Ir bereikalingas darbas skųsti vyskupui kleboną. Vyskupui Rymo tiesos užgina nusiileisti prieš žmones — parapijonis. Tą matome Leono XIII gromatoje Tours vyskupui iš gruodžio 17 d. 1888 m.: „Vyskupai — rašo ten, — yra pirmininkaujančioji Bažnyčios dalis, įsekmuoji, kuri mokina ir Dievo tiesomis valdo žmones; iš to išeina, kad kas vyskupams priešinasi, arba priešgyniškai yra jiems nepatikusas, tas kaskart labiau atsitolina nuo Bažnyčios...“

Perkratinėti ir paduoti kritikai vyskupo veikimus neprieguli kiekvienam skyriui, bet tai yra tikta atribucija (pripažinta ypatybės) tų, kurie kunigijoj savo valdzia stovi augščiaus anų, tai gi Augščiausiojo Kunigo, kuriam Kristus pavedė šventai ganyt avinėlius ir aveles“.

Tuos Leono žodžius patvirtino ir dabartinis popiežius, atkartodamas juos enciklikoje į Lenkijos dvasiškiją, Marijavitų klausime.

Tai gi popežius yra augščiausia dvasiškosios katalikų valdzios ypata, kaip karalius, ir jis tik gali kritikuoti ar pausti vyskupus, o vyskupai — kunigus; šitie gi pastarieji, žinoma, gali ir turi bausti ir valdyti žmones. Kada yra toks surėdymas, kur ne žmonių balsas, ne žmonių valia sprendžia apie savo bendrus, viešus reikalus, tai kiekviens žmonių pasi priešinimas prieš mažiausią savo višininą augštesnės valdzios yra neapkenčiamas ir niekad ji nepildys žmonių reikalavimų, nenusileis prieš juos. Tokius žmones monarkiška valdzia, — pavyzdin Maskolijos, nubaudžia da, kaipo politikos nusikaltėlius. Panašiai ir Rymo dvasiškoji valdzia apskelbia „kaskart labiau atsitolinančiais nuo Bažnyčios“ ir pagaliaus — eretikais, bedieviais. Ir jeigu parapijonis, užrašę vyskupui (arba ir komitetui augščiau minėtam — vis-tiek) bažnyčią, panorės dar buti *ne savo* turtų gaspadoriais, norės prižiūrėti kasą, kur *ne jiems* priklausanti pinigai guli, tai prieš tokius maištininkus kunigas pasišauks, — kaip tai buvo Chicagoj, — policiją ir ta su lazdoms ir revolveriais numalšys nenuoramas. Ir to kunigo vyskupas nenubaus, nes jis, kaipo vyskupo biznio agentas, gynė vyskupo nuosavybę, Jungtinių valstijų įstatymais pripažintą ir paremtą parapijonų užrašais. Pa-

vedei kam turta, jau tu ne pons ant jo. Užrašei vyskupui bažnyčią ir prie jos esančią žemę, vyskupas ir valdo tai, ir gina nuo tų, kurie nori veltatai atsiimti, kas jiems pagal įstatymus nepripuola.

Todėl, kad ir Scrantone neįvyktų bereikalingas kraujo praliejimas, patariu Scrantoniškiams lietuviams — katalikams nesišiaušti prieš kunigą, nes teip darydami pasirodo priešininkais ir vyskupo, kuris ypatingai dėlto negali nė menkiausiam daikte nusileisti, kad tas nusileidimas gali da labiau padrasinti kaip tuos, teip ir kitus, da ramius, žmones — pavaldinius, arba aveles.

Toks mat surėdymas. Ir jeigu geri ir teisingi katalikai, prisilaikydami tos senoviškos nuomonės, kad kunigas turi saugoti tik altorių, o ne kasą, rupintis apie maldas ir šventus sakramentus, o ne apie turtus — panorės patįs užžiūrėti parapijos turtus, tai toki dievočiai bus apšaukti „bedieviais“, o „Zvaigždė“ pridės, kad tai „socialistai“, arba socialistų sukurstyti (teip ji sakė dėlei Chicagos riaušių pradžioj šių metų ir dabar N47 koresp. iš Philad'a).

Viskas, ką gali daryti tie idealistiškieji katalikai, tai arba atsitraukti visai nuo bažnyčios, neduoti jai nė cento ir buti jau nepramanytu bedieviu, arba neužrašyti vyskupui bažnyčios ir sutverti ne Rymo — katalikų, o tik nepriklausomą katalikų parapiją, arba „tylėt ir Dievą mylėt“, o tegu jau kunigas su vyskupu už jus pamyli jų sudėtą turta, tegu sykiu garbina Dievą ir „aukso veršį“. Nes ir biblijoj pasakyta, kad žmonėms smarkiai buvo užginta šokti apie aukso veršį, tai kas šoks? Tie, kurie užgina — kunigai ir ponai — kapitalistai.

Tegul šoka, kol kapitalizmo surėdymas viešpataus, kol nenušoks prie... revoliucijos.

J. B.

Nenusiminkim, draugai!

Nenusiminkim, draugai darbininkai, jeigu šiuose valdinkų rinkimuose neliko išrinkti mūsų darbininkų partijos draugai, bet gaminkim drutesnę energiją prie kovos su kapitalistais, nes matom dabar, jog kapitalizmas dar teip turi apglėbęs visos pasaulės darbininkus ir jų protavimams taiso visokius tinklus.

Perėjo svarbi valanda lapkričio 6 d., t. y. rinkimas valdinkų. Kapitalistai tame judėjime nesnaudė, jie stengėsi užkenkti darbininkiškam judėjimui, t. y. socializmui. Kapitalistai tam užkenkimui naudojami visokių įrankių, o svarbiausias jų įrankis, tai tų pačių skurdžių darbininkų trusas arba pinigai. Jie, turėdami tą aukso dievaitį, samdo gerai išsilavinusius veidmainius kalbėtojus, kurie saldžiai kalbėdami stengiasi užmigdyti darbininkų protavimą apie priežastis vargų ir neteisybių ir apie tikrą kelią į geresnę ateitį, geresnį surėdymą.

Mielas darbininke! Tu vargo pelė, tu dirbi kas-dien, prakaituoji ir už tai gauni užmokestį, už kurį vos gali išgyventi. Paklauskie savęs, pamislink nors penkias minutes, koks tavo gyvenimas: ar tu nors kartą pavalgai kaip žmogus, ar turi tai, ką tau gamta yra suteikusi. Ne, tu negali pasakyti, kad teip. Tau tik kapitalistai ir jų tarnai pasakys, kad tu užganėdintas. Bet kuo? Ar tuo, ką šiandien gauni kaip užmokestį už savo trusą? Ar tuo, ką šiandien valgai ne kaipo žmogus, bet kaipo gyvulis, nes tu negauni valgyti to, kas tau ir tavo šeimynai yra reikalinga; tau tenka tik atlaikos ir trupiniai nuo poniško stalo nukritę. Norint tu geriausiai valgomus daiktus ir parėdnes pagaminti, tu pats vienok tuomi negali naudotis. Visur pilna išdarbių, pilni ma-

gazynai, bet ne tau! Nekartą tu eidamas nuo sunkaus darbo patėmiji krautuves įvairių tavorų prikrautas, tau širdį suskauda matant tokią galybę tavorų, bet tu nė kartą gal neprotavai, keno trusu tie tavorai padaryta ir kodėl tau nevalia jais naudotis!

Jeigu tu pamislytum norint valandėlę, suprastum to viso dalyko priežastį, suprastum tą neteisingą draugijos surėdymą ir pats pripažintum, jog yra pasaulėj tik dvi žmonių dalys (kliasos) — didžturčiai ir beturčiai darbininkai.

Pamislink dabar, prie kurios dalies tu priguli, ypatinai tu, darbininke, kurs skaitai darbininkiškus laikraščius ir dar nesupranti draugijos surėdymo, dar priešinieši socializmui, tu, kurs pats kilęs iš darbininkų luomos, gal dar ne sykį išjuokei sakydamas: „socialistai neturi pinigų, tai neperką balsuotojams cigarų, nė gėrymų“...

Tu prisiziuri kapitalistiškų partijų susirinkimams, tau gražu matyti kaip jie nesigaili pinigų visokioms viliojančioms baltai raudonoms liepsnoms (Fire cracke), tu matydamas tas šviesas, eini į republikoniškus ar demokratiškus susirinkimus, tu matai daug storpilvių dailei kalbančių... Ar tu svarstai jų kalbas, ar tu palygini jų kalbas su darbininkiškais reikalais? Ne, tu to nemisliji, nes jei mislytum, nerėktum už jų cigarą arba stiklą alaus, neplotum ant jų saldžių kalbų ir prizadėjimų. Nesakau tau, mielas drauge, kad neitum ant jų susirinkimų, bet eidamas nepamiršk kuo esi ir kokių draugų nori rasti. Nemislyk rasti draugų kapitalistų tarpe! Ar tai republ. ar demokratų ar kitokia ne socialistiška partija vis tai yra kapitalistų partijos. Tad jieškok, protauk ir glauskis prie socialistų darbininkų partijos, o atrasi teisybę ir vienatinį

darbininkų užtarimą. Dėlto sakau: nenusimink, bet ženksparčiu žingsniu protavime prie savo uždavinio, prie savo tikslo — solijalizmo. Jeigu tu nesulauksi geresnių laikų, tai tavo vaikai, tavo draugai darbininkai sulauks.

Mislia, protu ir vienybe sutraukysim mums dedamus pančius. *Fr. Eismontas.*

Politiszkos žinios.

Maskolija.

Žmonės, visuomenė, dabar laukia antrosios dumos rinkimų. Laukia visos partijos, o tarp jų ir socialdemokratų partija, kuri pirmąją dumą boikotavo, o dabar ketina pasistengti kuo-daugiausiai savo atstovų išrinkti. Dėlto ir nedyvai, kad valdžia ukazas po ukazui siaurina tiesas rinkimų darbininkams. Senatas išrado, kad pagal dumos įstatymus, darbininkai turi dvigubą tiesą rinkti į dumą, t. y. —kaipo turinti kvotierą, kaip ir visi rinkikai, ir kaipo darbininkai, dirbą fabrikuose ir dirbtuvėse. Dėlto dabar darbininkus išima iš visų piliečių skaičiaus, kaip nusišamdančiųjų kvotierą, ir galės balsuot per rinkimus tik kaipo fabriko ar dirbtuvės darbininkai, t. y. šie pastarieji dabar liko visai pririšti prie dirbtuvės; o prie tam galės balsuot tik tie, kurie vienoje vietoj dirba nuo pusės metų mažiausiai. Valdžia siaurina, kaip galėdama, rinkimų tiesas ne tik darbininkams arba socialistams, bet ir buržuaziškoms partijoms, kur progresyviškos (pirmeiviškos); taigi nori padaryt iš busimos dumos tik juodašimčių ir višokios laisvės priešų seimą.

Valdžia norėdama parodyt savo gerumą, pažadėjo tikrai įgyvendinti tiesas žydų, kaipo piliečių lygias su visų žmonių tiesomis, kurių buvusioji dumama neįvykdinus. Tas pakėlė

baisų trukšmą tarp reakcinių partijų. „Įstatymiškos tvarkos“ partija—atskala nuo dešinėsės dalies konsticijinių, — protestuoja prieš valdžią; „Tikrųjų Rusų žmonių lyga“ teip-pat smarkiai protestuoja; jos vyriausioji taryba Peterburge, vardu 200 kuopų su 30 milijonų sąnarių atsišaukė, kad jeigu žydams bus suteiktos tiesos, tai rusų žmonės, esą, imsis kriminališkų priemonių ir pasekme to viso gali buti žydų skerdynės, kokių da nebuvo. Amerikos anglų laikraščių telegrama nedėlioj tą praną ir sako, kad 200 protestų, telegrafu nusiųstų stačiai carui nuo vietinių tos „Lygos“ organizacijų, yra apskelbta spaudoje; beto, ministerių pirmininkas Stolypinas gaunąs daugybę panašių protestų.

Ta „tikrųjų rusų“ sąjunga, žinoma, tik skelbiasi, kad jos sąnarių yra 30 milijonų, t. y. visi rusai-pravoslavai žmonės. Ištikrųjų gi jos sąnariai priverstinai pritraukiami tik valdininkai, šnipai, popai, abelnai visi, kurie, jeigu neprisirašytų ir nenorėtų mokėt duoklių, tuojaus netektų vietų ir dabutų apskelbti kaipo rusų „tėvynės“ ir caro „švento tikėjimo“ (pravoslavijos) „neprieteliais“, „išgamoms“, „žydų bernais“ ir tt. lygiai, kaip tai mūsų kunigai ladija revoliucionierius ir visus, kurie pripažįsta laisvę „net“ ir žydams (kunigai ir kuniginiai baisiai neapkenčia žydų).

Kada teip maudžia visoje Rusijoje žydų skerdynės, kurių kraujuose tie antisemitai (žydų priečiai) mano paskandysią revoliuciją, tai Finliandijos senatas sutiko su caro valdžios reikalavimu — išvien su Maskolijos policija gaudyti—areštuoti revoliucionierius, pabėgusius į Finliandiją. Mat visados teip esti: kaip kam „suteikia“ caras laisvę, tai tuo esti priešū laisvės karzygių, su kuriais pirmiaus da ėjo išvien,

arba bent priešais nekovojo. Teip elgėsi ir mūsų kunigija, kol caras nebuvo suteikias jiems „tikėjimo“ laisvę. Gavę tą laisvę, vien tiktai pasidėkavoiant revoliucijos darbui, jie šoko visoms keturioms prieš revoliuciją, nes jau jiems, kunigams, užtenka laisvės, o apie žmones — tai tiek-to, kas ką jiems nėra laisvės: čia tai vis girdi „cicilikų“ kaltę, jie užtraukę ant žmonių kazokus, o ne valdžia! Teip skelbia revoliucijos priešai, bet tai visiems gal but aišku, kad tai neteisybė, kad tai nesumanus valdžios darbų išteisinimas.

Tifiise sunkiai pašautas Užkaukazės geležinkelio vyresnysis inžinierius Berndt. Pasikėsymas politiškas.

Už pereinų metų gruodžio mėnesio maištą Krasnojarske (Siberijoje), kur buvo per kelias dienas apšaukta respublika, dabar karės teismas Irkutskėje pradėjo bylą priešais 104 žmones, buvusius kokioj nors civiliškoj tarnystėj, ir 116 šiaip žmonių; juos visus kaltina už dalyvavimą tame maište.

Pietu Afrika.

Burai vėl sukilę prieš Anglijos valdininkavimą, kolonijoje Cape. Sukilėlių vadovas Ferreira dabar tapo suimtas su kai-kuriais jo šalininkais ir džiaugiasi anglų karzygiai, kad sukilimas — revoliucija užgniaužta. Ferreira nuomėnesio laiko pradėjo sukilimą ir buvo keli aštrūs susidurimai, kur ir anglų kareivių žuvo. Dėl vieno —kito vado suėmimo revoliucija neišnyksta.

Prancuzija.

Lapkr. 19 d. pradėjo valdžia surašinėti turtus 3,500 bažnyčių, kurios pavasarį negalėjo but surašytos dėl kilusių aštrių pasipriešinimų. Tą dieną buvo teipgi labai tankūs susirėmimai klerikalų su kariūmenę bei policija. Vienur (Ardeche depart.) katalikai buvo apsi-

barikadavę ir metė į kariumenę akmenims, pagaliaus ir tt. buvo apsiginklavę dalgiais, šakėmis. Kareiviai per prievartą įsiveržė į šventorių ir atidarė bažnyčią; po to visi aprimo.

Per dieną ir naktį surašė 1500 dalykų, 63 departamentuose (valsčiuose); tai da liko 23 departamentai, kur eina surašo darbas. Valdžia su tuo surašu nieko blogo nedaro bažnyčioms ne tikėjimui, tik tiek kad už bažnyčių turtus turės but mokami mokesčiai lygiai, kaip ir už visokį turtą.

Isz Amerikos.

M a ž i e j e i
p r i g a v i k a i .

Chicagoj (Ill.) areštavo 5 prigavikus, kurie apvogdavo ar išviliodavo iš emigrantų (at- teivių pinigų. Jų pravardės: Franc. Sprintz, Bruno, Vietri, Reach ir Grossa. Jie nuo emigrantų prisiplėšė apie \$5,000; o apiplėšus italą Vinpero (apie \$4,88) liko pagauti. — Mat kaip turtingesnį apiplėšia, tai plėšikus pagauna. Bet šitie plėšikai, tai visai maži, sulyginus su Rockefelleriu ir k. dėlto jie bus skaudžiau nubausti, ne kaip didieji plėšikai.

S a n F r a n c i s c o m i e -
s t o m a j o r a s
Schmitz kaltinamas už pavogimą 1 milijono dol. aukų nukentėjusiems nuo žemės drebėjimo. Jis andai sugrįžo iš Europos ir patyręs, kad jį gaudo, sakė, kad tai užtaisytos pinklės jo politiškių priešų. Schmitz yra darbininkų unijos vadovas, išrinktas „nepriklausomosios“ darbininkų partijos. Angliški laikraščiai to bent neskelbia, o lenkų laikraščiai, ypač „Kurjer Pol.“, niekad nepamiršta kiekvienam numeryj nepasąkęs, kad tai „socialistiškas unijinis“ majoras teip apsivogęs. Ir šaukia ant socialistų. Tuo tarpu, kaip žinoma, unijos ir „nepriklausomos“ parti-

jos visai priešingos socialistų partijai. Mat ne tik mūsų „Žvaigždė“ be jokio pamato socialistus vadina vagimis, kuomet visai nemato, kaip jos ginamosios partijos vagia socialiatams atiduotus žmonių balsus.

D a i n i n i n k a s p a t e k o
j i t e i s m a .

Italų dainininkas E. Caruro New Yorke liko apskūstas už užkabinėjimą moterų Central Parke. Viena aktorė, choro dainininkė buvo teisme priešai jį liudyti. Teismas nubaudė 10-čia dol. Jis apeliuoja, sakosi, kad parke tik į bezdzionis žiurėjęs, o prieš jį liudija, kad netoli bezdzionių kletkos padaręs užpuolimą. Daug trukšmo ta byla daro New Yorke, o laikraščiai dėl daugumo medegos, viską išpučia. Publika labai užtaria Caruso ir iššvilpė teismą ir liudininkę, kuri gal buvo pasamdyta garsaus dainininko priešų, kaip spėjama.

G y v a s t i e s a p s a u g o
t o j a s — ž m o g ž u d y s .

New Yorke eina byla, kur gyvasties apsaugojimo kompanijos „Mutual Life Insurance Co.“ vice-prezidentas W. R. Gillette, kaltinamas už nužudymą, prigrindymą ežere, vienos morginos.

Prasidėjo teip gi garsi byla kito milijonieriaus, Thaw, kurs keli mėnesiai atgal teatre, New Yorke, nušovė vieną milijonierių už moteriškę.

A p i e š e i m y n a .

Mrs. Elsie Clews Parsons, filiozofijos daktarė (ji duktė seno New Yorko bankieriaus, o pati kongresmono Parsons) parašė knygą apie šeimyną „The Family“, kur nurodo didį pavojų visuomenei, dėlėi pairimo šeimynos ir, užbėgti tam blogumui už akių, nurodo, kad apšvedantieji būtų egzainuojami prieš šliubą, kaip iš sveikatos atžvilgio teip ir iš morališkumo (dorumo). Nurodo ir daugiau tokių radikališkų būdų, kuriais turėtų būti

aprubežiuojamas ištvirkimas ir šeimyniško buvio raišumas. — Įdomu, kad kunigija, kuri turėtų tik pritarti tam, jog ginama dora, teip eina aštriai prieš toje knygoje nurodytus šeimynos sutvarkymo būdus, kad viens vyskupas (Doane iš Albany) tą knygą pavadino „re voliucijoniška“ nepripažįstančia nė religiškumo, nė civiliškumo (pilietiškumo) nė draugiškumo. Metodistų episkopalų vyskupas Cranston (iš Washingtono) sako, kad tai būtų tik suardymas šeimynos, draugijų ir šliubų.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Wilkes-Barre, Pa.

„Kol dar idealais, bro! besigėrėsi, Siek prie idealo, tik doru ir augėto, O skubink! Paskui tu... jų išsižadėsi. Dėl trupinio aukso, gardaus valgio šaukšto“.

Lapkričio 4 dieną šių metų Wilkes-Barre'ių mieste užsidėjo pamatas naujai draugijai. Jaunuomenės kuopelė susinešusi šiek-tiek tarp savęs mintimis ir patyrusi savyje trukumą kaip viešos, teip ir bendros gyvybės, o drauge ir samanojimą savo sielos pajiegy užkaborėje kasdieninių „prasistumdymų“, sutarė susijungti tarp savęs draugų ryšiu. Per savo tikslą susitarusieji apsirinko: — Truksta mums tautiškos vienybės, — auklėkime savyje tautybės jausmą! Be susinešimo tarpe savęs mūsų spēkos vysta, siela snaudžia — gaivinkime viens kitą, zadinkimės! Kad mums nepridera snausti ir kad mes jau nesnaudziame, — pasirodykime ir kitiems; susištįpindami draugėje, — kumšėkime ir kitus. — Vyrai! pasijuskime lietuvių jaunuomenę esant, parodykime tai ir kitiems.

Artimesni uždaviniai draugijos veikmėje — šie: Auklėti Lietuvos dainas; rengti vaidinimus, yokalinius vakarus; perkratinėti savo tautos gyve-

nimo bėgi ir tai išdraugės, ap-svarstinėti jo reikalus ir tt...

Jaunimas — kaip jaunimas: jo spēka karštis. Varykim, vyručiai! — Ir jau turime kurasirinkimus laikyti, kad siekti už tikslo, visuotinus susirinkimus laikome sau kas savaitė, prie jų dar prisegjame kitokių porą, kad tik daugiau ir žymiaus krutėti, turime jau net knygelių žiupsnį, štai ketverge (Lapkr. 22 d.) iškeliamo balių, kad sušelpiti medžiagiškai, kaip dažnai Amerikoje darosi, na ir ko gi mums daugiau reikia?... Beje! — Dar juk apšikrikštijome ir tai ne kokį paprastą vardą apsirinkome. Mūsų vardas — Kanklės, — pavardė — Aidas, — „Kanklių Aidas“. Lietuvos širdis, — jausmas, jaunumenė išstremta svetur: — aidas. Stebėkis ir tiktai! — Jausmas, upas — mūsų spēka, tvirtybė! Ir ko gi dar mums reikia?

„Kanklių Aido“ draugija, jeigu sprėsti žiurint į josios pirmuosius žingsnius, gali ateityje nors pusėtuai atsakyti savo vardui, bet... bet šiandien dar josios pirmieji žingsniai, pirmasai ir tiktai sau kvapo atgavimas: — o pradžia — tai, sako, darbą gaisina. — Taigi toji kėbloji pradžia. Žinome, kas tai yra įsinerinti pirmą kartą į naujus trinyčius: viens gnibt tave, kits gnibt, trečias pešt, o ketvirtas: naujasiuli, rėkia. Teip-pat ir su mūsų draugija. Nespėjome dar draugai sau nė po porą žodžių gerai išstarti, o štai jau iš visų pusių — uru-ru, u-ru-ru, ir varpais skambina: na, tai jau „šliuptarnių“ lizdas susikraus; tai jau ant „reboliucijos cizilikų“ jie „trajija“, dar klausyk, — tai ir „fanatiką“ arba „davatką“ tau kyštels lyg špygą po nosia.

O kad ir pats sąnariai: viens bijo „šliuptarnio“, socialisto, kits „davatkos“ vardo. Ir tai ne ko daugiau tik — vardo. — „Šliuptarnių“ nerėikia priimti

į mūsų draugiją! Ee! su davatkoms jau nieko nepadarysi. — Ir tie keblūs, tušti pravardziavimai siaudžia aplinkui, šnapštelės ir išvidaus.

O'ko čia reikia? — Susipratimo, — daugiaus nieko. Pikto liežuvio, o kvailo papliauškos — tuščia butų atsikratinėti. Tai lipšnesni medžiaga per smalą. Ištepa, sumurina tave? — Ne, ne tave tiktai tavo sapnuotą šešėlį. Ar neprotingas ir tuščias, o kad ir dar piktas žodis mestas kam nors už akių, arba net ir į akis permaino žmogų? Tegul jau ir draugavimas su tikruoju „šliuptarniu“, padavimas jam rankos einant prie bendro tikslo, kaip susikurstymas tautybės, padainavimas su juo drauge vienos dainuškos, atlošimas vaidinimo, perskaitymas straipsnelio iš laikraščio ar savo tautos istorijos, jau tave teip-pat pavertė į „šliuptarnį“? Ar tavo ziedas auksinis, ar misinginis, — klausia juokavodamas draugo, pamatęs ant jo piršto geltoną rinkutę. — Auksinis! Netiki? Eikš, parodysiu, kur jis gret čysto aukso gulėjo krautuvejė, nors rodosi ir mis... Tas pats ir čionai. Papliauška, papliauška ir papliauška. Daugiaus? — Nesusipratimas tarp savęs! — Tiktai.

Vyručiai. Ne papliaušku klausykim, ne vėjus gaudykim, tik elgkimės teip kaip mums kalba vidaus balsas. Linksma bus mums patiems, malonu protingam į mus žvilgterėti, naudinga mūsų tautai, visuomenei. O ką kalba tasai vidaus balsas? — Užimk kvapą, klausyk: — „Kanklių Aidas“.

Ila iš maišo.

Brooklyn, N. Y. Lapkričio 11 d. Vietinis Rev. Š. Komitetas parengė teatrą ir balių naudai revoliucijos. Programas to vakaro buvo sekantis: „Huliganų“ deklamavo J. Grinius; V. Karaliutė deklamavo „Vorai ir musės“; J. Kidolius

padainavo Varšavietę; „Du apaštalu“ (dialogą) atlošė J. Grinius ir M. Jokubauckas; tarptautišką himną padainavo J. Kidolius; monologą „Ponaitis“ deklamavo P. Bukšnaitis; J. Kid. ir J. Grinius padainavo „Op, op, — kas ten“; „Muravjovo paminklą“ deklamavo J. Grigaitis.

Teatrą (kokį? R.) atlošė šios ypatos: J. Šaltis — kap. Burskij, F. Vaivadiutė — kapitonienė Ireną, J. Kidolius — kareivį Dratevką, K. Ripinkas — tarną Joną. — Žmonių buvo susirinkę gana daug ir ramiai užsilaukė laike vaidinimų, išreikšdami lošikams pagyrimą rankų plojimu. — Įplaukos revoliucijos naudai liko \$36.75.

Lai gyvuoja revoliucija, te prasmenga caras ir visas despotizmas.

Darbininko draugas.

Hazleton, Pa. Lapkričio 21 d. čia sulenkėję lietuviai su lenkais stengiasi sutverti neprigulmingą parapiją, nes jau įsipyko jiems vietinės lietuvių ir ir lenkų bažnyčios, kurių užlaikymas kas-kart eina brangyn. Lig laikui kunigą ant dievmaldystės parsitraukia iš artimiausių neprigulmingų parapijų. Dirba vargšai energiška, tikėdamiesi, kad parapiją įkurus nebus teip skriaudžiami neprigulmingo kunigo, bet, nelaimė, daug jiems kenkia kun. Dielininkaičio bauriojimai per pamokslus jų parviečiamų nepr. kunigų ir šiaip prisidedančių prie tos parapijos žmonių, lygei kenkia ir lenkų vietinis kunigas.

Nekurių laiką teko atsilaukty ant dievmaldystės į neprig. bažnyčią ir keletui lietuvių iš vietinės 45 kuopos S. L. A. užką vietinis liet. kun. Dielininkaitis atėjus nedėdieniui (18 lapkr.) vos nepatruko bekeikdams, o ir daugiausia ant virš minėtos kuop. viršininko Motiejiaus Merkevychiaus, bet išėjo

žmonės iš bažnyčios vien tik juokėsi iš tokio kunigo plovimo prie altoriaus. Per pamokslą vien tik ir skamba: (Tokių žodžių negalima rašyti! Red.) ant visų jam nepatinka mu ypatų, — dailus Kristaus mokslas, meilės artimo.

Vietinę S. L. A. kuopą jis stengėsi iš visų spėkų pakrikdyt siundydamis vienus prieš kitus, bet pakol jo juodašimtiški darbai jį neužganėdina, jam bebiauriojant kuopą ir jos viršininkus, kuopa užaugo net iki 55 sąnarių. Paskutiniu laiku negalėdams virš minėtas kun. Dielin. kitaip pribauti kuopos viršininkų bėgiojo prie „burdinbosių“ ir grasindams visokioms bausmės verčia, idant jie pavarytų nuo „burdo“ jam nepatinkančias ypatas.

Nuo bado, maro ir nuo tokių kunigų kaip Hazletono Dielininkaitis išgelbėk mus Viešpatie! *Daironų Motiejus.*

Philadelphia, Pa. Lapkr. 10 d. L.S.P.A. kuopa parengė vakarą su teatru, kame buvo lošiama „Audra Giegroje“. Pasilinksminimas prasidėjo nuo 4 val. po pietų ir traukėsi lig 7 valandai, o nuo 7-tos prasidėjo lošimas minėtos komedijos. Lošimas pavyko kuo-geriausiai. Publikos buvo pilna salė, nebuvo kur nė susėst visiems.

Reikia pripažinti, kad Philadelphiajos lietuviai pradeda susiprasti. Galima tai spresti iš to, kad teatro žiūrėti susirinko didelis būrelis ir visi gražiai užsilaukė. Po lošimui vėl buvo šokiai, iki 12 val. Visas vakaras gerai nusisekė, nebuvo jokių nesusipratimų.

Suskaičius pinigus rado gryno pelno su višum 100 dol.— Geistina butų, kad ir daugiau tokių vakarų atsirastų.

Vincas Štikas.

So. Boston, Mass. Nuo keletos metų tarpe Bostono lietuvių apsiereiškia šioks toks

bruzdėjimas. Susitvėrusios pagalbinės draugystės nedaug ką galėjo prisidėti prie atgailinimo tautystės. Visas jų uždavinys, tai gelbėti sąnarius ligoje. Teisybė, D. L. K. Vitauto Dr-stė kai-kada parengdavo prakalbas, parsikviesdama kalbėtojus iškitur; įsitaisė knygyną, kur jau nemažai turėjo lietuviškų knygų. Bet kad čianyškščiai lietuviai yra labai nepaslaukūs prie skaitymo, tai draugystės geri uždavinymai ir triusas nedaug naujos atnešė vietiniams lietuviams, kurie daugiau negu skaitymą gerų knygų ir laikraščių myli alų ir kazyras. Šiandien Vitauto D-tė, rodosi, nieko neveikia apie lietuvių budinimą iš miego.

Buvo susitvėrusi teatrališka kuopa teatrams lošti ir kelis kartus atlošė: „Valščiaus Sudas“, „Amerika Pirtyje“ ir „Ponas ir Muzikai“. Buvo pradėję mokintis „Velnias spastuose“, bet kai-kurie draugai išvažinėjo, o jų vieton naujų nebuvo galima gaut. Teip viskas ir eina.

Geriausią gyvuoja dainininkų draugystė. Labai retai kur pasitaiko pasirodyti su tautiškomis dainoms, tačiau lavintis nenustoja. Neperseniai susitvėrė lavinimosi kuopa. Jos tikslu yra: sąnarius lavinti politikos dalykuose, prekyboje ir jei butų galima, įkurti kooperatyviškas krautuves visokių daiktų, idant išvengtų svetimtaučių išnaudojimo.

Budas ir papročiai lietuvių nėra pagirtini. Kai-kurie sėdėjimą salionuose, gėrymą, kartais ir peštynes skaito linksmiausiomis valandomis, smagiausiu praleidimu laiko. Toki lietuviai prie savo tautos neturi jokio prisirišimo; šalinasi nuo lietuvių ir stengiasi nuduoti amerikoną. Priaugančioji jauuomene jau lietuviškai nekalba. Yra ir tokių lietuvių kurie savo vaikus mokina savo prigimtos kalbos,

lietuviškai skaityti ir rašyti; bet tokių mažai terastum. Lietuviški vaikai virsta į svetimtaučius per tėvų neišmanymą. Lietuviai Amerikoje nyksta, nes nyksta jų kalba. Jeigu mūsų broliai imtųsi prie apšvietimo, skaitymo lietuviškų raštų, budami apšviestiesni geriau mokėtų savo vaikus išauginti lietuviškoje dvasioje. Bet turime pripažinti, nuošimtiškaitančių knygas ir laikraščius dar suvis mažas.

Matydami kaip dar diduma mūsų brolių yra paskendę tamsybėje ir prietaruose, o negalėdami jiems kitaip pagelbėti. Sausio 28 d. šių metų įsteigėme knygyną vardu Dro V. Kudirkos pobažnytinėje saleje. Gaila tik, kad mūsų knygynė nedaug randasi lietuviškų knygų ir laikraščių. Vıtauto P-tė, So. Boston, iš savo knygyno padovanojo knygas dar paaukavo penkis dolerius mūsų knygynui. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje paaukavo visų knygų po vieną egzempliorių. Aukavusiems ištariame širdingą ačiū!

Laikytame lakkričio 4 d. su sirinkime tapo nutarta atsišaukti prie gerbiamų lietuviškų laikraščių išleistuvių, idant sušelftų savo knygom mūsų knygynėlį. Lietuviškos organizacijos kaip tai: Susivienijimas Lietuvių Rymo Katalikų, Tėvynės Myletojų Draugystė galėtų paaukauti visų savo knygų po vieną. Pasitikiędami, kad šį mūsų prašymą lietuviški laikraščių leidėjai, ir augščiau minėtos lietuviškos organizacijos, draugystės ir šiaip pavienės ypatos kurios turi atliekamų knygų išklausus ir sušelfs mūsų knygynėlį. Aukos ant knygyno teip-pat yra priimamos. Knygas reikia siųsti šiuo adresu:

J. Kalinauckas
145 Silver str.
So. Boston, Mass.

Edwardsville, Pa. Lapkr. 18 d. ant krikštynų pas D. Ce-preckį susirinko burelis žmonių. F. Mazurkevičius užmanė paaukauti kiek revoliucijos naudai, kam visi pritarė ir suaukavo \$4.10, kuriuos siunčiam per „Vienybės“ redakciją L. S. D. Partijai. (Vardai aukautojų kitoj vietoj. Rd.).
L. T.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Prezidento rinkimai.

Aš pavienis sąnarys, buvosios 20-os kuopos Mahanoy City, skiriu į prezidentus Juozą Ramanaucką iš Minersville, Pa.

Meldžiu siųsti visokius išleistus raštus tiesiai mano adresu kaipo pavieniam sąnariui.

A. B. Strimaitis
Box 4
Schuylkill Haven, Pa.

Konkurentai 1).

Gustavo Gugitz novelė.
Vertė J. G-u-s.

Tas, ką ketinu čia papasakoti, dėjosi laikuose, kada apsiereikšdavo stebuklai, kuomet —tikėta. Šiandien, netikystės gadynėje šventieji nelaiko reikalingu daiktu—tverti stebuklus. Nes ir kam? O kad kartais ir užaina kai-kuriem iš jų mislis apie stebuklą, tai visados iš šimto žmonių rasis devyniasdešimts devynių kurie stengsis tai išaiškinti naturališkomis priežastims; tasai-gi papildantįsis šimtą pavienis—ot, geriaus ne užsimint apie jį. Tai gali ir geriausią šventąjį užpykinti.

Bet eikime prie pasakojimo. Buvo graži vasaros diena, varpai gaudė iš augštų dievna

1) Konkurentais vadinasi, kurie ką nors varžosi, nepasidalina; lenktyniautojai, paveržikai. Red.

mių bokštų; kai—kurie atsiliepdami linksmai, humoristiškai, lyg žinodami, jog humoristika geriausia prietaisa visko—daugi atlaidų. Vidun dievnamio spaudėsi nesuskaitomi pulkai žmonių, viršun kilo kodylų dumai, apšviesti skaisčiais saulės spinduliais o vargonai gaudė pilnais perimančiais širdį akordais. Daugumas žmonių pribuvo čion su vilčia, jog išsipildys jų troškimai, nes tai buvo nuomatmenamų laikų garsi atlaidų ir vilčių vieta. Aukavo jie šv. Pankartui netik maldas, kodylą ir pagirtinų balsų giesmes, bet da-gi ir brangumynų aukas. Aplink šventojo stovylą kabojo medvilniniai užtiesalai ir sidabrinės širdys. Kulipkos medinės teip-gi čion sukabintos, atminčiai ir liudyjimui išgydytųjų; eilės storų degančių žvakių švietė mirgančia šviesa, o daug—daug muštinių bėrėsi į šalimais pastatytas dėzes, kitos gi dėzės nuolatės buvo nešiojamos su barškėjimu po bažnyčią. Apščiai muštinių buvo spraudžiama stačiai dvasiškiems tėvams į delną, prašant jų, kad atlaikytų mišias, kur suprantamai ir aiškiai būtų perstotomi prašymai ir troškimai aukautojo.

Meldimai ir geismai buvo ten visoki, kaip ir visada. Vieni be vilties, kiti nedrąsus, vieni nužeminti ir nekalti, kiti be pamato, tikri ir apgavingi, —žodžiu — mišinys žirnių su koptais, atmetos, kokios tik sukosi galvose. Vienok šv. Pankartas klausė to visko su nužemintu tykumu, ne karto nesudrebėjo. Žinojo jis, kad iš dalies daug tame buvo tuščios pagarbos, kad, tiesą sakant, ir pusėtos garbės jam neprigulėjo. Neturėjo teip-gi — tarp mūsų kalbant — teip didelės galės, kad viską galėtų apmainyti ant gero, visiems ateiti su pagelba. Griebėsi tuolaik visokių būdų. Žinojo iš anksto, jog vieni buvo atmesti, paminti, kiti vėl—kaip tat numanė ge-

rai, — kurie norėjo patekti į dangų, da turėjo tą užsitarnaut kentėjimais. Juk ir jis pats ar be kentėjimų stoji šventu? Tiesa, turėjo truputį laimės, bet jeigu teip nuosekliai ištyrinėtum jo stebuklus, hm—atvirai kalbant, galėtų kartais iškilti koku žodeliu augščiau, —vienok ant to ir galas.

Kaip gydytojas, kada jam pasiseka išgydyt keletą žmonių, įgauna garbę ir eina apie jį garsas, jog nėra ligos, katros jis išgydyt negalėtų, teip stoji ir su šv. Pankartu. Kitas nedaug ką mažiaus pataiko padaryti, bet jam teip neinasi, todėl visados pasilieka užmiršti.

Priešais šv. Pankartą, kitoje koplyčaitėje stovėjo šv. Damazas. Jis buvo tuoju, katram nesiveda, amžinai buvo užmirštas, neturtėlis—proletarijus. Liudnai žiurėjo jisai į pulkus besiskverbiančiųjų ten — priešais, pas jo konkurentą.

Prie jo nieks beveik nepriartindavo, o jeigu kas ir atlindo, tai vien tik dėlto, kad pramigti, kadau gi neapsakomai tyku ir vesu buvo šv. Damazo koplyčioj. Tas jį neapsakomai pykino. Pripažino jis šv. Pankartui daug,—nors tas per ilgus metus ant jo ne pažvelgti nesiteikė,—vienok kas per daug, tai šelauk, ir jis norėjo turėti savo dalį. Ar-gi jį žmonės nelaiko šventu?

Gerai jis atsiminė tą laiką, kada juodu tik-ką išdrošti ir numaliavoti apšleido zokonikišką skulptoriaus varstotą ir, kaip koki du jauni gydytojai, laukę pirmojo pacijanto, ant katro but galima išbandyt savo galę. Vienok tokiais jaunais ir teip šviežiais nukieruotais šventaisiais da nieks neturėjo užsitikėjimo. Turėjo abu perleisti negirdėtinai ilgą nuobodumo ir ilgėjimosi laiką, iki parvos apjuodo, o lekieras šian ir ten atpuldinėjo.

(Pabaiga bus.)

Isz visur.

Kynuose, didelė, turtingoj ir tūrščiausiai žmonių apgyven-toje provincijoje Kiang-Su, iš priešasties neužderėjimo ištiko badas. Iš 21 milijono visų gyventojų badą kenčia 10 milijonų žmonių. Baduoliai įvairiose vietose pakelia maištus. Tukstančiai žmonių jau išmirė ir jei Kynų valdžia nepasiskubys su pašelpa, tuojaus žusę dešimtys tukstančių.

Ir Afrikoj socializmas platinasi. Šiaurinėj šalyj Algieri, priklausančioje Prancuzijai, yra socialistų federacija, dalis Prancuzijos Soc. Partijos. Ta Algieriaus federacija nutarė išleidinėt, prancuzišką kalbą mėnesinį organą, vardu „Šiaurės-Afrikos Socialistas“. Bus tai pirmutinis socialistų laikraštis Šiaurės Afrikoj. Iki šiol išleidinėjo angliški socialistų laikraščiai tik Pietų Afrikoje, Anglijos valdybose.

Anglų kapitalistai Hayman ir Orkin Maskolijoj apie Eka-terinburgą nupirko nuo maskolių kapitalistų 81 aukso kasyklą už 5 mil. rub. Nupirkto-ams kasykloms ištirti ketinama išleisti 6 mil. rub. Orkinas pirkto Sibire Nekrasovo ir Perfiljevo dvarus ir Audronniko-vo vario kasyklas. Kaukazo krašto kasyklose kas-mets gau- nama 80 pudų aukso.

Keliose Maskolijos guberni- jose žmonės nuo bado apsigina valgydami duoną su ažuolų gilėms, svėrėms, o tankiai vi- sai be miltų. Žemiečių valdy- ba reikalavo nuo valdžios, kad baduolių pašelpai paskirtų ma- ziausiai 3,633,000 rub. Paskir- ta vos 1,250,000 rub.

Iš Sušos apygardės, Kauka- ze, gen-gubernatorius išstremė tris pravoslavų kunigus, ap- kaltintus už bombų dirbimą ir slėpimą.

Maskolijos universitetų isto- rijoje pirmą sykį pranešama, kad moteris kaip profesore užima vietą Dorpatu universi- tete anglų kalbos katedrą. Ta pirmoji profesore yra Miss J. Lading.

Kynų mieste Kantone buvo didelis gaisras. Suviršum 500 namų sudegė. Nuostolis apie \$1,000,000.

Maskvos policmeisteriui ja- nar. Reinbotui, ant kurio bu- vo pasikėsinta su bomba, už- klausus suimtojo teroristo, už- ką jis norėjęs jį nuzudyti, jis atsakė: „Ne tave, kaip ypatą, norėjau užmušti, tik norėjau išnaikinti despotiškos valdžios atstovą“.

Prancuzijos socialistų susi- važiavimas, buvęs Limoges, nutarė visokiais budais steng- tis panaikinti nuolatinę armiją ir kares ir tuo tikslu atsišaukti į visų šalių kareivius ir šiaip žmones.

Maskolijoj stoka korikų. 14 revoliucionierių, kurių tarpe buvo 2 merginos, teismas nu- sprendė pakarti, bet neatsira- dus korikų, sušaudė.

Lapkričio 11 d. Ryme buvo didelė demonstracija atminčiai pakartų Chicagos anarchistų, 19 metų atgal. Daug anarchistų demonstrantų areštavo.

Romno (Rus.) isprauninkas išleido visiems popams įsaky- mą, kad jie varpines laikytų užrakinėtas. Mat valstiečiai, budavo pamatę atjojant kazo- kus, tuojaus puldavo prie var- pų ir skambindavo, kad susi- rinktų daugiau žmonių ir ka- zokai negalėtų taip lengvai šeimyninkauti. Išsigandę po- pai užrakinėjo varpines, o is- prauninkas pastatė prie jų ka- zokų sargybą. Dabar žmonės klausiasi, ar greit stovesią ka- zokai ir prie altorių.

Pirmutinė Amerikoje (tur- but, ir visoj pasaulėj) moteriš- kė — prokuratoriaus asistentė yra Miss Mary Grace Quacken- bos, iš New Yorko.

Vaišavoje pasimirė žinomas teisąžinys literatas ir lenkų su- sitaikėlių (sutinkančių su caro valdžia) politikos įkurtojas, Włodzimierz Spasowicz, gimęs 1829 m.

Atsakymai.

J. Čerkevyčiui. Straipsni „Nekviestam kongresmanui“, jums prašant, nusiuntėm „Lietuvai“.

Pajieszkojimai.

Pajieškau savo sesers Ka- čiulaičiūtės po vyru Pečiukai- tienė. Paeina iš Suvalkų gub., Vilkaviškio pavieto, Vištyčio parapijos, Kaupiškių gmino, Rėčiunų kaimo. Aš esu atva- žiavus da tik-ką iš Lietuvos ir malonėčiau susižinoti, meldžiu atsišaukti ant šio adriso:

Agota Kačiulaičiūtė
657 W. Pratt st.
Baltimore, Md.

Pagaukit vagį!

Vincas Savickas, apie 5 pe- dų augščio, išrodo kaip sulau- žytas, nes diktai kuprotas, per 20 metų senas, plaukai tamsiai briuni, apvalaus pilno veido, akys briunos, kalba pusiau- dzukiškai, moka biskį ir len- kiškai, 3 metai Amerikoje, pa- eina iš Suvalkų gub., Kalvari- jos pav., nuo Seinų, jo over- kotas trumpas ir išrodo, kaip rudo baronėlio, su rudo akso- mo apikakle. 31 d. spalio, at- plėšė mano baksą, išėmė 30 dol., o pirmiaus buvau pasko- linęs 10 dol., teipgi išėmė ma- no kotą tamsaus koloro zals- vais brukšniais languotą ang- liško darbo. Kas tą vagį suseks ir duos man žinią, apturės ge- rą užmokestį.

Juozas Mikulis,
26 Anspach str. Delray, Mich.

Angliakasiai turi pažinti savo galybę

Parodymu jų galybės yra pasekmės rinkimų.

Neseniai laikytoj prakalboj prez. J. Mitchellis kalbėjo apie reikallugumą, kad anie tuks- tančiai darbininkų kasmet pri- bunanti į anglies šalį, laiku į- gytų apšvietimą. Cia atsime- nam, kokios sunkenybės stojas prieš žmogų naujai pribuvusį nemokantį šios šalies kalbą ir budus. Tai galima pasakyti apie mūsų žmones. Jie čionai pribuvę atranda, kad daug rei- kia jiems mokintis.

Tie vienok, ką atvažiuoja į anglies kraštą ir čionai kasyk- lose darbą gauna, viename da- lyke naudingiau stovi ne tie, ką fabrikuose darbą randa. Tai yra, jiems siulosi proga prisirašyti prie mainierių uni- jos ir tosios didelės organizaci- jos susirinkimuose patirti daug kas jiems ant didelės naudos išeis.

Unija labai pasirupina apie šituos darbininkus. Ji nori, kad jie nueitų ant vietinių unijos mitingų ir ten savo kalboj pa- tirs, kas jiems reikalinga žino- ti. Už tai geriausias daiktas prisirašyti prie unijos ir nueiti ant mitingų, kuriuos laiko ta unijos šaka. Tokiu budu jis patirs viską. Jeigu kyla jam koki ginčai kasykloje, unijos urėdninkai bus gatavi taikinti, kur taikinti galima. O lygiu laiku, nueidamas ant mitingų, išmoks angliską kalbą daug greičiau, negu neprigulėtų ir tik nuo kokių savo draugų tu- rėtų mokintis.

Prigulėjimas prie unijos iš- mokys jį pasitikėti ant savęs, o jeigu norės pastoti valstiečiu, tai per uniją daug greičiau iš- moks apie ukėsystės naudą ir pareigas, ne kokiū nors kitu budu.

Už tai sakom savo tautie- čiams, atėjusiems ir ateinan- tiems į šitą kraštą, kad neuz- truktų nė dienos prisirašyme prie mainierių unijos ir pasi- naudojime iš visoko, ką toji su- teikia.

Lietuviu tauta

senoveje ir szilandien.

Parašė J. Šliupas M. D.

TOMAS ANTRAS.

(Tęsa.)

paskersdavo. Prie šitos gyvuliškos formos kraugerumo paprastai prižadavo pats siaubunas išduoti savo nuosprendinį. Iš tiesų jis pasistatė sau už pareigą prieregū buti koznos didesnės ekzekucijos, o jo džiaugsmą, išduodant nuosprendinį, perviršydavo pasigėrėjimas matant, kaip jį išpildo" (Gossip). Kuomi toliaus, tuomi labiaus jis neišsitikėjo, ir vis daugiau reikalavo aukų, bijodamas pasiliauti savo užmanye. Tai jis atsidavė papiktinančiam geidulingumui, tai vėl budavo per sąvaidių sąvaites surugęs, keldavosi anksti, daug meldavosi, tankiai pasnikaudavė, ir atlikdavo naminę tarnystą pats savomis rankomis. Apleidęs palocių Kremliuje, jis apsigyveno Aleksandrovske, kurį liepė saugiai sergėti. Čion palocių jis pavertė į klioštorių, 300 savo pasibaisėtiniausių sėbių vadino monakais, o pats savę abatu. Ypačiai kalėjimas buvo laikomas pilnas, ir popietę ten caras perleisdavo, prisiziurdamas kankynėms nelaimingų savo auką. Iš čion jis siuntinėjo savo baisias įsakmes. Pilningi miestai buvo išnaikinami dėl mažiausių menkniekių, teip buvo su Toržeku, su Kolomna, su Novgorodu. Traukdamas 1579 m. prieš Novgorodą, jis išžudė populiaciją Klino, Tverių, kur nusmaugdino teip gi apkalintą Philypą, įpėdinį Athanzijaus. Po tam aprubavojo Zemenių, Gorodiščę, ir įėjo į Novgorodą. „Per penketą sąvaidių miestas pastojo scena žmogžudysčių ir rubavonės. Diena į dieną 500 iki 1.000 jo gyventojų, buvo gabenami ant mirties. Jų likimas buvo atliekamas visokeriopu budu: vieni tapo sušaudyti, kiti subadyti ir sukapti šoblėmis; kiti aptepti degančia medega ir po tam padegti; kiti tapo pririšti prie šlajų, tampomi per ulyčias pas tiltą per Volchovą, ir ten buvo nustumiami į upę; kuomet kareiviai, apginkluoti raguotinėms ar kirviais, stovėjo neleisdami priplaukti prie krašto. Iki šiandien prasti žmonės įtiki, kad priežastis, kodėl upė toj vietoj neužšala, net šalčiausiose žiemose, esanti ta, kad ten tapo tuomet kraujas pralietas". (Gossip). Visas brangmenas išrubavojus ir pusę gyventojų (bent 60,000) mirtinai pasmerkus, Ivanas apstabdė pustyjimą ir žudymą. Pasakęs likusiems gyvais pamokslą, kad tai vis įvykę esą dėl jų labo, ir kad jie melstųsi už savo geradėją, idant jis ilgai ir laimingai juos valdytų, Ivanas atsisveikino. Tai gi prie žudynių prisideda dar apšaipymas! Grįždamas į Moskvą, Ivanas nukako į Pleskavą; bet pagązdintas kas-žiu kokio magiko ir apgaviko, jis miesto nepustyjo, tik išrubavo lino turtingiausius namus. Savo pasiutimo čiukurą Ivanas pasiekė užmušdamas savą sunų, kada tasai užsistojo už savo skriaudžiamą pačią, su gelezine lazda. Nuo tos valandos graužė jį vidurinis kirminas, jam vaidinosi baisūs abrozai naktį iš patalo pakilęs jis trankydavo galvą į sieną arba puolęs ant ašlo; jis keldavo baisų šauksmą. Žiemą 1580 m. jis ėmė eiti silpnyn, nors jo budas tuomi labiaus sukapisėjo, Tokiose valandose jis nužudė gydytoją Elizijų Bomelių. Galiaus pats mirė ir „tokiu budu išvalnyjo svieta nuo teriono, kurio piktadarystos prieš valnybę ir morališkumą perviršėjo

piktadarystas Nerono ar Kaligulos, kuomet jo kraulakumas, jo pasalumas, ir jo paniekintinas nelabumas randa tik silpną parallelę Liudvike XI Francuzijos" (Gossip). Pabaigoje jo gyvenimo du sykiu Krimo Totoriai pustyjo šalį, sykį 1571 m. net sudegino Moskvą. Ivanui pasislėpus atvangioj vietoj, Lenkai teip gi antpuldinėjo, bet efektą tų antpuolių jis mokejo neutralizuoti tuomi, kad nu popiežiaus Gregoro XIII jis reikalavo pamokintojo katalikų tikėjime. Bet Passeviniui, pasiūstamjam mokytojui, nepasisekė. Kada sykį jis pasakė, jog garbė atidaviama popiežiui priklausu jam kaipo „galvai krikščionijos, vadui visų įtikinčių monarchų, dalyvunui sosto apaštalo Petro, net paties Kristaus", Ivanas atsakė kytriai: „Krikščionys turi tik vieną tėvą, kuris yra danguje. Męs, princiai ant žemės, esame pakelti ant sosto svietiškais įstatymais. Mokintiniai apaštaly turėtų buti nuozemūs ir išmintingi. Mums, princams, priklausu cėzariška pagarbė; popiežiams ir patriarchams,—pagarbė vyskupystės.... Tas, kurs išdrįsta vadinti savę dalyvum sosto Kristaus, kuris pats savę pasodino ant sėdenės (lyg ant debesų aniolų), kuris negyvena palei šventą krikščionių doktriną, — toks popiežius yra vilku, o ne piemeniu". Kada mieris Ivano buvo išsipildęs, jis Possevinį atleido sakydamas: „Romos katalikai turi valę gyventi pas mus pamaldingą ir garbų gyvenimą; to gana". Prašomas išguiti „nuodingus liuteriškius", jis tiesiok atsisakė nuo to. Tai gi pristigo tik vieno dalyko, Ivanui valdymieraujant, užbaigimui terionybės — beje persekiojimų už religiją!

Feodorui, sunui Ivano, valdant (1581—1598), įgyjo didelę galybę Boris Godunovas, caro šešiūras, kurs mokejo patraukti žmones savo dorumu. Caro brolis Dimitras tapo nuzurdotas Ūglyčiuje 1591 m. ir daug kitų caro giminių išmirė uma mirtimi; visi šnibzdėjo, kad Godunovas buvo to viso priežastimi. Vėliaus net kilo gandas, kad Dimitras nė nebuves užmuštu. Godunovas viską valdė šviesiai, nors atsargiai. Jis įsteigė Tobolską; jis sudrutino Smolenską; jis nunešė civilizaciją Siberijon. Nudėgus Moskvai, jis pats savo lėšomis didelę davė globą. Krimo Totorius, kurie net iki Moskvoi buvo atsisabstę, Godunovas pergalejo ir išgujo. Didžiunus jam neprietelingus išbanityjo, o kitus prie savęs patraukė įvesdindamas baudživas. Maskolija buvo mat nuo seniai padalinta ant mirų, prie kurių prigulėjo visi muzikai; mir — tai buvo prasčiokų svietas. Mir turėjo žemę, kurią šeimynos dalinosi kas 9 metai; tiesa savasties buvo rankose draugijos. Tarpe murų neretai gulėjo dideli plotai žemės, ant kurių muzikai parsisamdydavo ant tulo laiko ar ant amžių. Aplink 1563 m. prasidėjo didelė emigracija muzikų į pietus, tuli mirai supustėjo. Nėkurie tad mirai reikalavo, kad išeiviai paliktų substitutus savo vietoje. Didžiunai skundėsi ant trukumo darbininkų. Godunovas už tai apskelbė įstatymą, kad nuo dienos šv. Jurgio 1593 m. pasiliauja privilegija valnų kraustynių; tokiu budu daugybės muzikų pastojo *adscripti glebae*, ir turėjo po 3 dienas ant sąvaitės dirbti dėl pono arba mokėti jam randą — *obrok*. Tokia sistema ėjo drutyn ir platinosi, ir su laiku pastojo dėme maskolių valdzios. 1598 m. mirė Feodoras, paskutinis vyriškis tiesioje linijoje iš giminės vikingų, valdzusių Rusiją bėgyje 730 metų. Rods buvo dar pašalinės šakos, painančios nuo mietųjų vikingų; tarp tų randasi teip gi Romanovai.

Bajorams prašant, Boris Godunovas, po ilgų atsikratinė-

jimų, apsiėmė tapti curu, ypačiai krupštaujant jo pagelbininkui pirmamjam Maskolijos patrijarkui Jobui. Boriso valdymas trumpas, bet be kloties. Nesisekė jam moteryste susigentinti su Europos valdymierais. Popai papriešyjo jo norams įsteigti universitetą apšvietimui svieto ir mokymuisi svetimų kalbų. Nė Austrija nė Persija nenorėjo stoti su juomi į vienybę su Turkais. Su Lenkija ir su Lietuva jis stengėsi draugības laikyti. Kilus brangmečiui 1607—3 m., žmonės rugojo ir zurgojo ant Boris'o, lyg būtų jis atnešęs buvęs javų neužderėjimą. Tame laike plito gandas tarp žmonių, kad Dimitras gyvas esąs ir kad su Zygmanto pagelba jis rengiasi atjieškoti savo sostą Moskoje.

Zygmantas Augustas

(Didis Lietuvos kunigaikštis 1544-1572, o Lenkų karalius nuo 1548 m.)

Dar 1544 m. Zygmantas Senis galutinai pavedė valdžią Didės Kunigaikštystės savam sunui Zygmantui Augustui, kurs buvo Lietuvos pastaru didžiu kunigaikščiu, karunuodintu su Gedimino mytra; paskui, mat, karaliai Lenkijos, aprenkami šlėktos abiejų tautų, tuomi pačiu pastodavo ir didžiais Lietuvos kunigaikščiais.

Zyg. Augustas turėjo 23 metus, kada apsiėdė su Elzbieta, dukterimi Ferdinando, karaliaus Vengrijos ir Čechijos; buvo tikėta, kad gentystė sūdrutins ryšius tarp namų Jagėliunų ir Habsburgų. Bet karalienė Bona, bijodama netekti įtekės ant sunaus, savo intrigomis atšaldė sunaus prisirišimą prie jauos moters, kuri veikiai iš susikrimitimo pasimirė, nepalikusi ainių; pikti liežuviai paleido net paskalą apie apipenėjimą (1545 m.).

Kada Zygmantas Senis pavedė sunui valdymą did. kunigaikštystės Lietuvos, Zyg. Augustas apsigyveno Vilniuje, kur priedvariniai didikai lielinosi prie jo, girdami vienval jo valdymo gudrumą, Mat karalaitis buvo labai duosnus dėl didikų. Jis atsižymėjo eikvumu ir dideliais išleidimais ant savo dvaro net tokiam laike, kada šalį aplankė neuzauglius ir podraug badmetis kilo tarpe vargšų. Nežiurint į vargą žmonių, Vilniaus dvaras nė kiek nenorėjo sumažinti skaitlių suvartojamų kasdien galvijų, alaus ir midaus; nuskurdė valsėionys, su dideliu pasistengimu, turėjo iš tolimų vietų vežti čionai avizas, šieną, maistą. Česnys, muzika, šokiai ir maskarados, perimtos nuo Italų, ir tame liudname laike nepasiliovė dvare jauno Lietuvos valdymiero, kuriam greitai atgriso valdymo rūpesčiai ir kuris atsidavė lošoms skritulyje linksmios šlėktos, suvažiuojančios čion iš visų pusių, idant prisimeilinti savam viešpačiui. Zyg. Augustas teip sutingęs buvo, jog svarbesnius reikalus paprato atidėlioti ant rytojaus.

Čion gyveno labai graži moteriškė Barbora, dukte did. liet. hetmono Jurgio Radivilo ir našlė Trakų vaivados Goztauto, kuris ne po ilgo su ja pagyveno pasimirė ir mirdamas paliko jai savo didelius lobius. Zyg. Augustas įsivėpsojo į ją, o ir jį pamylejo didį kunigaikštį. Radivilų palocius buvo artymais pylies didžio kunigaikščio, ir aplankai Zyg. Augusto tankiai atsikartojo, ypačiai naktymis. Brolis ir pusbrolis Barbaros užsispyrė, kad Zyg. Augustas apsiestų; tas apsiėmė, bet po išlyga, kad tatai pasilikty paslaptyje, iki ateis tinkamas laikas. Be Radivilų, šeimynos, prieregiais sutuoktvių buvo storasta Davainius ir stalininkas Kirzgaila, rugpjutyje 1547 m.

Bet karalienė Bona ir Lenkų šlėkta turėjo kitokį tikslą ir už tai labai tužo. Bona judino visas sprendzinas Lenkijoje prieš Barborą, kuri dabar gyveno Radivilų pylyje Dubenki, ant augštos kalvos gulinčioje, tarp vandenių, į keletą mylių nuo Vilniaus. Ji gyveno apvienėjusi po sargyba savo brolio Mikalojaus Rudžio ir ištikimo Davainiaus, nėra prisibaimyjo, kad Bona ar nenuodytų ar nepagautų. Ašaros ir neramumas sumenkino sveikatą jaunos moteriškės, kuri tuomi tarpu persileido, ir tai įvyko tuomet, kada karališkoji šeimyna labiausiai troško ainių dėl užsilikimo Jagėliunų dynastijos. Jau po Zygmanto laidotuvių, senatas unkštė prieš karalių, o Bona ir prašė gerumu ir grasino, meilinosi ir rugojo, bet niekas negelbėjo. Bonai netinkant keliauti į savo lobius Mozurijoje ir apsigyvenus Varšavoje, Zygmantas Augustas sugrižo į Vilnių, idant Barborą veztiesi į Lenkiją, kur Krokuvos seime jis laukė didelės opozicijos, ypačiai po įtekme Krokuvos vaivados P. Kmitos, Gniezno archivykupo M. Dzierzgovskio, Poznaniaus kašteliono And. Górkos ir kitų. Karaliaus šalį laikė J. Tarnovskis ir vyskupas Maciejovskis Lenkijoje, o Radivilų šeimyna Lietuvoje. Vaivadytose ir pavietuose platino gandą, buk lietuviškos raganos užkerėjo karalių, buk apsiėdimas karaliaus su Barbora žemina karališką namą, Lenkijos ženkumą, ir buk rengia prazuva dėl jos! Barbora tuomi tarpu apsiėbuvo Radomiuje su savo dvaru. 1 d. lapkričio 1548 m. atsidarė Krokuvos seimas, kur Zygmantas Augustas ragino rupintiesi apie drutą apginklą šalies nuo neprietelių; bet paslai—Boratynskis, Lupa Podlovskis ir Sierakovskis — ažuoto, peikė karaliaus susituokimą. Kmita, Górka ir archivykupas reikalavo perskyrų su Barbora; vyskupas gi Jeronimas Laskis norėjo jeib koku budu prašalinti šitą nesmagumą. Tarnovskis susituokime nematė jokios bjaurybės, ir atidavė ant karaliaus valios. Paslai, puolę ant kelių, meldė, idant Zygmantas Augustas mestų Barborą; tada karalius pasakė: „Nors paskutinių marškinių netekčiau, aš Barbaros nepamesiu, ir ką man dievas žadėjo, to laikysiuosi“. Opozicija senate aptyko. Suėjus abiem trobėsim į kruvą, A. Górka ragina karalių persiskirti su pačia, tad karalius pertraukęs jo kalbą, pasakė: „Kas atsitiko, negali jau atsimaityti; o jums pritinka, ne to manęs prašytis idant pačiai laužyčiau prisieką, bet to, idant kožnam žmogui ant svieto išlaikyčiau. Prisiekiau, kad pačios nepamesiu, iki dievas laikys mane ant svieto: o mielesnė man yra mano prisieka, negu visos ant žemės karalystės“. Išėjus karaliui iš susirinkimo, Sandomeriaus vaivada Jonas Tęčynskis sakės bevelyją Turkų sultoną karališkoje pylyje, negu Barborą už karalienę! Ko gi čion Lenkai norėjo? Juk Elzbieta Pileckitė ir Barbora Zapolskitė — karalienės, nebuvo kilusios iš karališkų namų, o pirmoji pati Zygmanto Senio buvo vos šlėkčiute. Radivilai juk gi buvo kunigsikščiais iš senų senovės, ir prieg tam ciesorius Maksimijonas buvo jiems suteikęs titulą kunigaikščių imperijos; tik Bonos intrigos ir dovanos gundė šlėktą prieš Barborą kaipo kilusią iš Lietuvos! Karalius pertraukė seimo audras ir ėmė i tekinėti apie sudą. Lenkų opozicija, pamačiusi, kad nieko nelaimės, ketino neleisti Barborai karunuotiesi! Pradžioje 1549 m. Zygmantas Augustas su pačia vėl atkako į Vilnių, kur su Moskoje tapo pailgintas ginklų sudėjimas ant 3 metų, nors Lietuva

(Toliau bus)

